

2023-04-14
TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr: NAF-2023-00199

Uppföljning av strategin Ett drogfritt Nacka för unga

Förslag till beslut

Nämnden för arbete och försörjning noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 21 maj 2018 om strategin Ett drogfritt Nacka för unga (KFKS 2016/742 § 142). Det åligger nämnden för arbete och försörjning att årligen följa upp strategins efterlevnad. Strategin baseras på nationella och regionala mål för arbetet med alkohol, narkotika, dopning och tobak, även kallad ANDT-strategin. Nackas strategi tydliggör övergripande mål för ett Nackasamhälle för unga, fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.

Nämnden för arbete och försörjning arbetar stödjande för att skapa förutsättningar för vuxna, unga och prioriterade målgrupper att bli självförsörjande. Egen försörjning bidrar till förbättrade levnadsvillkor för den enskilde vilket kan utgöra skyddsfaktorer mot att hamna i missbruk. Samverkan över enhetsgränser är en möjliggörare för att nå målen.

Ärendet

Bakgrund

I maj 2018 beslutade kommunfullmäktige om strategin Ett drogfritt Nacka för unga (KFKS 2016/742 § 142). Strategin bygger på nationella och regionala mål för arbetet med alkohol, narkotika, dopning och tobak, även kallad ANDT-strategin. Regeringens syfte med den nationella strategin är att ange mål och inriktning för hur olika samhällsinsatser inom strategins område genomförs, samordnas och följs upp. Regeringen beslutade år 2021 att utvidga strategin att omfatta spel om pengar varför den nu benämns ANDTS-strategin¹. Någon revidering av Nacka kommuns strategi har ännu inte gjorts.

¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2021/03/prop.-202021132>

Nacka kommun har konkretiserat de övergripande målen i tre strategiska fokusfrågor:

- Nolltolerans mot narkotika, dopning och alkohol vad gäller barn och unga
- Minska tobaksbruk och förhindra att barn och unga börjar använda tobak
- Stöd och vård till dem som hamnat i missbruk eller beroende

Alla kommunens nämnder har utifrån sina ansvar uppdraget att tillse att strategin genomförs och att följa upp arbetet inom sitt område. Nämnden för arbete och försörjning, tidigare arbets- och företagsnämnden, har följt upp strategin senast år 2019 (AFN 2019/169 § 102). Uppföljning och utvärdering av strategins efterlevnad om att ett drogfritt Nacka för unga kommer att göras årligen i samband med årsbokslutet.

Stockholmsenkäten

I Stockholms län genomförs vartannat år Stockholmsenkäten vars huvudsakliga syfte är att kartlägga levnadsvillkor hos målgruppen unga samt att följa trender och förändringar över tid. Stockholmsenkäten genomfördes senast 2022 och ger insyn i ungas levnadsvillkor, vanor och attityder i frågor gällande alkohol, narkotika, droger och tobak. Urvalet utgörs av högstadiungdomar i årskurs 9 och av gymnasieungdomar i årskurs 2. Svarefrekvensen i Nacka var 80 procent.

Enkätens resultat visar att sett till den totala andelen, dricker och berusar sig elever i Nacka något mer än länet i genomsnitt. Trenden över tid visar en positiv förändring med färre som dricker för att berusa sig och att ungdomar dricker en mindre mängd alkohol jämfört med första mätningen i Nacka (2008). Föräldrar som bjuder sina unga på alkohol har minskat och främst får ungdomar tag på alkohol genom kompisar och kompisars vänner. Andelen har dock minskat sedan förra mätningen (2020).

Gällande bruket av narkotika så har andelen som någon gång använt narkotika minskat för pojkar i årskurs 9. Bland flickor i årskurs 9 är det en något högre andel som någon gång använt narkotika jämfört med förra mätningen. Andelen är något högre i Nacka än i övriga länet. På gymnasiet är andelen som någon gång använt narkotika lite högre bland Nackas ungdomar än för länet i snitt, men det har skett en minskning sedan mätningen 2020. Bland merparten av de i urvalsgruppen som har testat narkotika är det cannabis som är vanligast, därefter ”partydroger” som ecstasy, LSD, amfetamin och kokain men även läkemedel i form av bensodiazepiner (sömn/lugnande medel) är relativt vanligt. Det vanligaste sättet att få tag på narkotika är att bli bjuden av kompisar och i båda urvalsgrupperna och för båda könen, köps narkotika inom bekantskapskretsen eller av okända.

Avseende tobaksbruk har det skett en minskning sedan förra mätningen. En liten ökning kan ses bland pojkar och flickor i årskurs 9. Det vanligaste är att röka e-cigarett. Avseende snus ses en ökning från föregående mätning bland alla utom gymnasiets

pojkar. Det är framför allt bruket av vitt snus/nikotinpåse som ökar vilket även ses i länet som helhet.

I Nackas resultat framkommer att det återfinns flera skyddande faktorer för unga, det vill säga, faktorer som skyddar från ohälsa kopplad till olika levnadsvanor och dämpar effekten av riskfaktorer². Jämfört med Stockholms län i stort, har större andel av ungdomarna i Nacka högskoleutbildade föräldrar och en större andel har föräldrar som arbetar heltid eller deltid. Det är också fler unga som trivs bra i Nackas skolor jämfört med länet³.

Nämndens arbete för att uppnå strategins efterlevnad

Bland barn som växer upp i hushåll med lägre socioekonomisk position mätt i utbildning, yrke eller inkomst är det fler som får alkohol-, narkotika- eller tobaksrelaterade problem som barn eller ung vuxen, jämfört med barn som växer upp i hushåll med högre socioekonomisk position. Det är också en riskfaktor att bo i socioekonomiskt utsatta bostadsområden eller att själv vara arbetslös eller ha låg utbildning som ung vuxen⁴.

Nämndens arbete för att uppfylla Nackas strategiska fokusfrågor i ANDT-strategin utgörs av stödjande insatser för vuxna, unga och prioriterade grupper. Genom insatserna kan socioekonomisk utsatthet brytas vilket kan bidra till generellt förbättrade levnadsvillkor. Detta kan i sig utgöra skyddsfaktorer mot att hamna i missbruk i unga år. Samverkan med andra enheter är viktigt och en möjliggörare för att nå målen.

Nämndens arbete med att stödja individen på vägen till egen försörjning bedöms bidra till att skapa förutsättningar till förbättrade levnadsvillkor. Att vara självförsörjande bedöms ge positiv påverkan på individens ekonomiska levnadsvillkor vilket i sin tur bedöms vara positivt för barn i familjen. Genom att stärka och stödja föräldrar stärks följaktligen ungas levnadsvillkor. Ett specifikt arbete genomförs för unga, 16-19 år i det kommunala aktivitetsansvaret, KAA. Ungdomar som har utmaningar i att fullfölja gymnasiestudierna ges preventivt stöd. Även uppsökande arbete genomförs. Att slutföra studier bedöms bidra till förbättrade förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden vilket i sin tur bedöms bidra till förbättrade levnadsvillkor för unga.

Under 2022 flyttades det operativa arbetet avseende ensamkommande barn och unga till sociala omsorgsprocessens enhet, barn och familj. Barn- och familjeenheten genomför riktade aktiviteter specifikt för målgruppen unga i preventivt syfte att förebygga ANDT-

² Risk- och skyddsfaktorer för ANTS — Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)

³ Stockholmsenkäten 2022 | Nacka kommun

⁴ Risk- och skyddsfaktorer för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar hos barn och unga — Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)

problematik⁵. Vid identifierade riskfaktorer kopplat till ANDT och i frågor som rör våld i nära relationer, samverkar arbets- och etableringsenheten med andra enheter.

Feriejobb, sommarjobbsmässan och entreprenörutbildningen för unga är alla aktiviteter som syftar till att skapa en meningsfull sysselsättning för unga. Detta kan i sin tur bidra till bättre förutsättningar att inte hamna i missbruk i unga år. Att få arbetslivserfarenhet i sitt CV kan möjliggöra inträde på arbetsmarknaden. För att specifikt fånga upp unga har nämnden beslutat om prioriterade målgrupper för feriejobben⁶

Utvecklingsområden

Det finns utrymme att utveckla nämndens arbete. Detta arbete har redan initierats i syfte att i än högre grad säkerställa nämndens efterlevnad av strategin om ett drogfritt Nacka för unga;

- Uppföljning av strategin genomförs varje år i samband med årsbokslutet
- Utveckla samverkan genom deltagande i kommunövergripande samverkansgrupp i ANDT-frågor
- Workshop med utbildningsenheten och sociala omsorgsprocessen med fokus på frågor och aktiviteter kopplat till det kommunala aktivitetsansvaret och till ensamkommande barn och unga.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet har inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

I enlighet med barnkonventionens artikel 33, ska alla lämpliga åtgärder vidtas för att skydda barn från olaglig användning av narkotika⁷. Genom de insatser som nämnden för arbete och försörjning tillhandahåller sker ett preventivt arbete för barn och unga vilket bedöms ha betydelse i ANDT-frågor. Samverkan över nämndgränser är av hög relevans i preventionsarbetet vilket syftar till att identifiera riskfaktorer och vidta åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av strategin om ett drogfritt Nacka för unga.

⁵ https://handlingar.nacka.se/handlingar/Socialnamnden2015//2023/2023-02-21/13a_Uppf%C3%B6ljning_socialn%C3%A4mndens_arbete_strategin_Ett_drogfritt_Nacka_f%C3%B6r_unga_2022_tjskr.pdf

⁶ https://handlingar.nacka.se/handlingar/Arbets_och_foretagsnamnden/2022/2022-12-14/06a_tjskr_NAF_Feriverksamheten_Nacka_kommun_2023.pdf

⁷ https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten?gclid=CjwKCAjw3POhBhBQEIwAqTCuBjF23BnkdZuNG8EsCQYnlt28K3dOXofp9yPSZPDwSQ8u3T-OTxicsBoCIWgQAvD_BwE

Handlingar i ärendet

Bilaga: Nacka kommuns strategi Ett drogfritt Nacka för unga. KFKS 2016/742

Pia Stark
Enhetschef
Arbets- och etableringsenheten

Ghita Flinckman
Förändringsledare
Arbets- och etableringsenheten